

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Ontstaan en ontwikkeling van het Surinaams nationalisme. Natievorming als opgave
Marshall, E.K.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Marshall, E. K. (2003). *Ontstaan en ontwikkeling van het Surinaams nationalisme. Natievorming als opgave*. Delft: Eburon

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

5. Van cultuur naar politiek: de partij van de Nationalistische Republiek opgericht

Ik werk niet alleen voor de onafhankelijkheid van India omdat de nationalist in mij de vreemde overheersing niet kan tolereren, maar ook en vooral omdat de onafhankelijkheid volgens mij de noodzakelijke voorwaarde voor sociale en economische verandering is.

*J. Nehru*³¹⁵

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijf en analyseer ik de overgang van het cultureel nationalisme naar het politiek nationalisme. Door de oprichting van een op de onafhankelijkheid gerichte politieke partij veranderde het karakter van het Surinaams nationalisme. Waar de nationalistten eerst slechts vanaf de zijlijn kritiek leverden, werden ze nu medespeler in het politieke krachtenveld in Suriname met alle consequenties van dien.

Bij de oprichting van een eigen politieke partij, was het politieke speelveld reeds voor een belangrijk deel afgebakend. De PNR werd opgericht in de periode van de "verbroederingspolitiek" van J. Pengel en J. Lachmon.³¹⁶ Dat was de grote coalitie van de politieke leiders van Creolen en Hindostanen. Het feit dat de PNR werd opgericht in de periode van de verbroederingspolitiek heeft belangrijke gevolgen gehad voor de plaats van deze partij in de Surinaamse politiek. De PNR zou immers in staat kunnen zijn om een wig te drijven tussen de partijen in deze "grote coalitie".

Politieke partijen waren reeds vanaf 1946 ontstaan en hadden hun basis overwegend in de etnische groepen. Partijvorming op basis van ideologie was in Suriname in die dagen geen bekend verschijnsel. De oprichting van een nationalistische partij vond dus plaats onder een ongunstig gesternte. De oprichting van de partij werd mede ingegeven door de verwachting van haar stichters dat de idealen van het nationalisme beter te verwezenlijken zouden zijn in een politieke partij die de mensen zou aanspreken.

In dit hoofdstuk beschrijf ik vooral op welke wijze de Partij van de Nationalistische Republiek (PNR) werd opgericht, de structuur van deze partij en de ideologie die de partij uitdroeg. Ik analyseer de oorzaken en achtergronden van de overgang van het cultureel naar het politieke nationalisme en bespreek de gevolgen hiervan voor de ontwikkelingen in de institutionele verschijningsvormen van het nationalisme.

Voorts ga ik in op verschillende acties van de partij en de maatschappelijke reacties daarop. Ook zal haar deelname aan de verschillende verkiezingen worden

315 J. Nehru. *Toward freedom*. New York, 1941. p. 401.

316 P. Meel. *Verbroederingspolitiek en nationalisme: het dekolonisatievraagstuk in de Surinaamse politiek*. BMGN, 109 (1994), afl. 4, p. 638-659. ARA/KGS. inv.nr. 1206. Verslagen van vergaderingen PNR.

5.4.2.10 Verzet tegen nieuwe immigranten

Op verzoek van de Nederlandse regering trof de Surinaamse regering in 1962 voorzieningen om een groep Toegoenezen³⁹⁹ uit Indonesië tot Suriname toe te laten op de plantage Slootwijk in het district Commewijne. Suriname had reeds een rijke ervaring met migranten achter de rug. De PNR protesteerde fel tegen dit voornemen van de regering. In een communiqué aan de regering maakte de PNR zijn visie op deze kwestie kenbaar. Dit communiqué wordt hier uitvoerig besproken, omdat de gevolgde argumentatie iets laat zien van de nationalistische visie van de PNR:⁴⁰⁰ Het communiqué stelde dat

1. uit de historie der Toegoenezen blijkt, dat zij nimmer liefde kunnen opbrengen voor de bodem waarop zij leven;
2. de Toegoenezen tot dusverre nimmer hun lot hebben kunnen verbinden aan dat van het gehele volk omdat zij steeds het belang van hun gesloten gemeenschap hebben gesteld boven het belang van de natie;
3. de Toegoenezen getoond hebben, een slavenmentaliteit te bezitten door steeds te vluchten voor staatkundige progressie van koloniale gebieden naar vrijheid;
4. nu ons land staat aan de vooravond van grote staatkundige veranderingen de Toegoenezen geacht moeten worden deze ontwikkelingen te zullen hinderen met hun ergerniswekkende pro-koloniale sympathieën;
5. het binnenhalen van de Toegoeneze verraders een klap betekent in het gelaat van alle zich van het kolonialisme ontworstelende naties in het bijzonder in dat van onze broeders van de Republiek Indonesia;
6. de Toegoenezen duidelijk te kennen hebben gegeven Hollandse onderdanen te willen zijn en zich wensen te stellen onder het gezag van het Hollandse imperialisme;
7. Suriname door deze manipulaties met lakeien van het kolonialisme in de internationale wereld de indruk wekt van een koloniale smeltkroes waarin de waardigheid van het eigen Surinaamse volk met de voeten wordt getreden;
8. de komst van Toegoenezen in ons land een versterking van de reactie betekent die net als zij de progressie van de Natie wensen tegen te werken;
9. het verkopen van delen van de Surinaamse bodem aan de Toegoenezen een grote onrechtvaardigheid inhoudt ten opzichte van onze eigen Surinaamse landbouwers die het alleenrecht op bouwland bezitten;
10. wij vanwege de integratie tussen de bevolkingsgroepen in Suriname die wij voorstaan niet kunnen dulden, dat hier een gesloten gemeenschap van Toegoenezen komt parasiteren.

399 Toegoenezen kwamen uit Toegoe (Indonesië). Ze hadden een anti-Indonesische houding ingenomen tijdens de onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië. Toen de spanningen in (West)Nieuw Guinea, waar ze toentertijd naar toe geïmmigreerd waren, hoog oplaaidden, verzochten de Toegoenezen om naar Suriname te worden overgebracht. In 1963 vertrokken ongeveer 170 Toegoenezen naar Suriname. In 1967 gingen ze terug naar Nederland.

400 Protestbrief aan de Gouverneur van Suriname, d.d. 4 september 1962, naar aanleiding van de vergadering van de Partij Nationalistische Republiek op zondag 26 augustus 1962.

Door de PNR worden in dit communiqué verschillende argumenten gebruikt om te protesteren tegen de komst van de Toegoenezen.

Deze argumenten zijn:

- de verbondenheid met de **bodem**: overwegingen 1 en 9;
- de koloniale en slaven**mentaliteit**: overwegingen 3, 4 en 6;
- de internationale **solidariteit**: 5 en 7;
- de strijdigheid met nationale **Surinaamse aspiraties**: 2, 8 en 10.

Het is opvallend dat het humanitair aspect dat in deze van belang was in de argumentatie van de PNR nergens doorklinkt. Voorts is Suriname bij uitstek een immigratieland geweest, waarbij de verschillende etnische groepen om diverse redenen naar Suriname zijn gebracht of zich vrijwillig hebben gevestigd.

Het lijkt erop dat de PNR in deze kwestie een eng xenofobisch standpunt heeft ingenomen.

De Toegoenezen zijn overigens slechts zeer kort in Suriname gebleven. Hun immigratie is op een mislukking uitgelopen en de hele groep is na enige tijd vertrokken naar Nederland.

5.4.2.11 De stakingen van 1969

In deze en volgende paragrafen ga ik ietwat uitvoerig in op de stakingen van 1969 en 1973⁴⁰¹, omdat deze stakingen de invloed van de PNR hebben vergroot en het draagvlak hebben gecreëerd voor haar regeringsdeelname in het kabinet Arron in 1973. De stakingen van 1969 waren het directe gevolg van de stakingen van 1966.

Op 10 januari 1966 werd de eerste grote onderwijzersstaking geproclameerd. Deze staking bleek zeer effectief te zijn en de eisen van de stakers werden door de regering ingewilligd. De onderwijzers kregen vooruitlopend op een definitieve salarisherziening een zogenaamde "overbruggingstoelage".

De salarisherzieningen zouden in fasen plaatsvinden. De tweede onderwijzersstaking die op 3 februari 1969 werd geproclameerd, viel samen of werd gecombineerd met de lerarenstaking van 1969. De onderwijzers staakten om hun eisen die weliswaar ingewilligd, maar nog niet uitgevoerd waren kracht bij te zetten; zij verklaarden zich dan ook solidair met de leraren in hun conflict met de regering. De regering had de stakende onderwijzers verwezen naar het Georganiseerd Overleg dat op 7 januari 1969 formeel was ingesteld. De Federatie van Onderwijzers en Leraren in Suriname (FOLS) was van mening dat het ging om de uitvoering van reeds gemaakte afspraken en dat er dus geen nieuw overleg nodig was. De lerarenstaking werd op 20 januari 1969 geproclameerd door de Vereniging van Leraren bij het Middelbaar en Kweekschool Onderwijs (VEL-MEK) uit solidariteit met de leraar Ir. S.E. Devid die teruggeplaatst werd van het

---

401 Zie over deze stakingen: E.E. Campbell. *Vakbeweging en arbeidsverhoudingen in Suriname*. Proefschrift. Tilburg, 1987.